Οι «Συνομιλίες φυγάδων» του Μπέρτολντ Μπρεχτ

Ερεθιστικές μυρωδιές, αιχμηρές σκέψεις

ΤΟ ΜΠΡΕΧΤΙΚΟ γκέστους εξακολουθεί να ενδιαφέρει και να συγκινεί, όπως φανερώνει και η εμπειρία της παράστασης «Συνομιλίες φυγάδων» του Μπέρτολντ Μπρεχτ που παρουσιάστηκε στο Bios σε σκηνοθεσία Andreas Bartsch

Ένα μεγάλο τραπέζι καλυμμένο με άσπρο τραπεζομάντιλο. Δύο ηλεκτρικά μάτια «εν δράση». Τα σύνεργα και τα υλικά με τα οποία φτιάχνονται οι κρέπες: αλεύρι, γάλα, αυγά, κιμάς, μανιτάρια, πιπεριές, θεσπέσια μπαχαρικά. Δύο άντρες που ενώ μαγειρεύουν - ο ένας ετοιμάζει τη ζύμη και ο άλλος τη γέμιση - συζητούν για την αλλοτρίωση του κόσμου, την τάξη και το χάος, τον πόλεμο, την πολιτική, την πορνογραφία.

Οι προβληματισμοί ανήκουν στο κείμενο του Μπρεχτ «Συνομιλίες Φυγάδων», ενώ η τελετουργική προετοιμασία αυτού του εδέσματος, που αμέσως μετά σερβίρεται στο κοινό, γίνεται το επίκεντρο στην interactive μορφή σκηνοθεσίας του Andreas Bartsch, συνεργάτη της ιστορικής «Volksbuhne». Στο φουαγιέ, εξάλλου, του «ανατρεπτικού θεάτρου του λαού», που λειτουργεί εδώ και 90 χρόνια στην πλατεία Ρόζα Λούξεμπουργκ του πρώην Ανατολικού Βερολίνου, πρωτοπαίχτηκε η παραπάνω περφόρμανς.

Το θέαμα του Bartch, που παρουσιάστηκε στη χώρα μας στο πλαίσιο του πολιτιστικού φεστιβάλ «Berlin in Athens», ταίριαξε απόλυτα στον αντισυμβατικό χώρο του «Bios».

Ερεθιστικές μυρωδιές έσμιξαν με τις αιχμηρές, σχεδόν κυνικές σκέψεις που διατύπωσε ο Μπρεχτ όταν βρισκόταν στη Φιλανδία περιμένοντας, μαζί με άλλους φυγάδες, να βγάλει βίζα για την Αμερική. Σκέψεις που εκφράζουν την υπαρξιακή αγωνία του συγγραφέα, την ανάγκη του για φυγή, μέσα από έναν σαρκαστικό - και γι' αυτό ιδιαίτερα οδυνηρό - λόγο.

Καμία μορφή απόδρασης, όμως, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς το διαβατήριο, μοιάζουν να υποστηρίζουν οι πρωταγωνιστές του «Συνομιλίες Φυγάδων».

Και πιο συγκεκριμένα: «Ο άνθρωπος γεννιέται με τον πιο εύκολο τρόπο και πολλές φορές χωρίς ιδιαίτερο λόγο, ενώ ένα διαβατήριο ποτέ. Γι' αυτό άλλωστε αναγνωρίζεται η αξία του - πόσο καλό είναι - ενώ ένας άνθρωπος μπορεί να μην αναγνωριστεί ποτέ όσο καλός και αν είναι!». «Τα διαβατήρια υπάρχουν κυρίως για την τάξη…». «Θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε τάξη και την ασυδοσία αλλά δεν είμαστε τόσο προχωρημένοι…» «…Τάξη υπάρχει σήμερα, τις περισσότερες φορές, μόνο εκεί που δεν υπάρχει Τίποτα. Είναι ένδειξη φτώχιας…». «Η προχειρότητα έχει σώσει τη ζωή χιλιάδων ανθρώπων…». «…Είναι ανυπόφορο να ζεις σε μια χώρα όπου δεν υπάρχει χιούμορ και ακόμα πιο ανυπόφορο να ζεις σε μια χώρα όπου χρειάζεσαι χιούμορ…»

Η κριτική επανεκτίμηση του εμβληματικού δραματουργού καθώς και η διαφορετική

σκηνική προσέγγιση του έργου του, αποτελούν πια κοινό τόπο. Χωρίς ουσιαστικό επαναπροσδιορισμό δεν θα μπορούσε, άλλωστε, να ενδιαφέρει σήμερα το μπρεχτικό «γκέστους». Στη γερμανική παράσταση, που είχε την τύχη να ερμηνευτεί από δύο εξαιρετικούς ηθοποιούς (Axel Wandtke και Klaus Stephan), οι σιβυλλικές ρήσεις, απαλλαγμένες από το άκαμπτο «περιτύλιγμά» τους, ακούστηκαν σε άλλο τόνο, αποκαλύπτοντας έτσι, με μεγαλύτερη ευκρίνεια, την αναπόφευκτη - και δυστυχώς θλιβερή - ανακύκλωση της Ιστορίας.

Όταν το φαγητό μπαίνει στο θέατρο

Δεν είναι η πρώτη φορά που ένας σύγχρονος δημιουργός μετατρέπει την προσφορά φαγητού σε παραστασιακό θέμα αλλά και σε τρόπο επικοινωνίας που αποκαθιστά την έννοια της ομαδικότητας. Ο Πέτερ Στάιν, για παράδειγμα, συμπεριέλαβε στην μαραθώνια παράσταση του «Φάουστ» μια δεκάλεπτη σκηνή ανάπαυλας, οδηγώντας τους θεατές σε μία αίθουσα αναμονής για να τους φιλέψει τυρί και κρασί. Καθισμένοι γύρω από ένα τραπέζι, πίνοντας κόκκινο κρασί και τρώγοντας ελιές, παξιμάδια και αχνιστή ρεβιθόσουπα - που μαγειρεύτηκε επιτόπου σε πραγματικό χρόνο - ηθοποιοί και κοινό συμμετείχαν στον «Εθνικό Ύμνο» του Μιχαήλ Μαρμαρινού, ενώ στο «2004 - An invitation to dance», την πρόσφατη περφόρμανς του ίδιου σκηνοθέτη, σερβιρίστηκαν τσάι και χουρμαδόπιτα.

Φρεσκοψημένο ψωμί έφαγαν όσοι παρακολούθησαν στο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού της Καλαμάτας το «Dance of nothing» των Νιρ Μπεν Γκαλ και Λίατ Ντρορ. Τέλος, το θέατρο του Ήλιου της Αριάν Μνουσκίν στο Παρίσι έχει καθιερώσει μια ιδιαίτερη γαστρονομική σχέση με τους επισκέπτες του: κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων οι ηθοποιοί, με τα κοστούμια και το μακιγιάζ της εκάστοτε παράστασης, προσφέρουν στους θεατές το φαγητό που έχουν μαγειρέψει λίγες ώρες προτού εκείνοι φθάσουν στην Καρτουσερί.

ΕΛΕΝΗ ΠΕΤΑΣΗ

27 Μαΐου 2005